

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних економічних відносин

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ТА РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

AKADEMIA POLONIJA w CZĘSTOCHOWIE

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«МОЖЛИВОСТІ, ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ»**

14 вересня 2019 року

**Ужгород
2019**

УДК 330.34(063)

М74

За загальною редакцією:

Палінчак М. М., доктор політичних наук, професор, декан факультету міжнародних економічних відносин УжНУ.

Приходько В. П., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин УжНУ.

Andrzej Krynski, доктор габілітований, професор, ректор Полонійського університету (Республіка Польща).

Martin Grešš, PhD., doc. Ing.

Katarína Brocková, doc. Ing. JUDr. , PhD., LL.M.

Рецензенти:

Мікловда В. П., доктор економічних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України.

Ярема В. І., доктор економічних наук, професор.

М74 **Можливості, проблеми та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки:** матеріали доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 14 вересня 2019 року) / За заг. ред.: М. М. Палінчак, В. П. Приходько, А. Krynski. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2019. – 132 с.

ISBN 978-966-916-912-9

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Можливості, проблеми та перспективи забезпечення сталого розвитку економіки» (14 вересня 2019 року, м. Ужгород), у яких розглядаються проблеми економічної теорії та історії економічної думки, світового господарства і міжнародних економічних відносин, економіки та управління національним господарством, економіки та управління підприємством та інші питання.

УДК 330.34(063)

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Cattell R. B. The scree test for the number of factors *Multivariate Behav.* University of Illinois, Urbana-Champaign, IL. 1966. P. 35.
3. Вітлінський В. В., Великоіваненко Г. І. Моделювання економіки. Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. К.: КНЕУ, 2004. 637 с.
4. Єріна, А. М. Статистичне моделювання та прогнозування. Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. 170 с.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ БАНКІВ В УКРАЇНІ

Панченко Ольга Вікторівна

*провідний фахівець відділу зв'язків з громадськістю та маркетингу
Університету банківської справи*

Ще декілька років тому банківська система України ефективно розвивалася та мала всі перспективи на досягнення успіху і світове визнання. Однак 2014–2015 рр. став для неї переломним. Це була найважча фінансова криза для банків. Єдиний державний регулятор Національний банк України був неспроможний проводити ефективну політику управління, і банки втратили довіру серед українців. А це, у свою чергу, позначилося на діяльності банків. Так, з кожним роком їх кількість суттєво зменшується (табл. 1) [1].

Таблиця 1

Кількість діючих банків та банків з іноземним капіталом у 2014-2019 рр.*

Показник	Рік						Абсолютне відхилення 2019 р./ 2014 р. (+/-)
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Кількість діючих банків	180	163	117	96	82	77	-103
З них з іноземним капіталом	49	51	41	38	38	37	-12
У т.ч. зі 100% іноземним капіталом	19	19	17	17	18	23	+4

*дані сформовані станом на 1 січня звітного року

Джерело: складено автором на основі [1]

До початку поточної кризи, станом на 1 січня 2014 року кількість діючих банків становила 77 од., що на 103 фінансові установи менше у порівнянні з 2014 роком. З початку 2016 року кількість функціонуючих банківських установ скоротилася на 40. Протягом 2014–2019 рр. у банківському секторі України спостерігається тенденція до зменшення кількості банків з іноземним капіталом: якщо у 2014 році їх кількість становила 49, то вже у 2019 році – 37.

Відповідно до ч.1 ст.31 Закону України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [2], мінімальний розмір статутного фонду банку на момент його реєстрації не може бути меншим, ніж 500 млн грн., в той же час така норма вступила в силу лише з 4 липня 2014 року, і багато банків раніше створювалися з набагато меншим статутним фондом. Тому Національний банк України зобов'язав комерційні банки поетапно збільшити статутний фонд до 500 млн грн. в період до 11 липня 2024 року.

У подальшому можливе продовження тенденції скорочення кількості банків з іноземним капіталом внаслідок виходу банківських установ з російським капіталом з українського ринку. У березні 2018 року Національним банком України на виконання рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» від 1 березня 2018 року [3] продовжив санкції щодо російських ПАТ «Сбербанк», ПАТ «Промінвестбанк», ПАТ «ВТБ Банк», ПАТ «БМ Банк». У листопаді 2018 року Національний банк України визнав ПАТ «ВТБ Банк» неплатоспроможним.

За інформацією Національного банку України [4], українські платоспроможні банки за підсумками 2018 року одержали 21,7 млрд грн чистого прибутку проти 26,5 млрд грн чистого збитку роком раніше, зокрема, 10,8 млрд грн. – у IV кварталі. Чистий прибуток прибуткових банків становив 34,4 млрд грн, збитки збиткових – 12, 7 млрд грн. Останнього разу банківська система була прибутковою у 2013 році, коли її прибуток становив 1,4 млрд грн. За даними центробанку, відновлення прибутковості банківської системи стало можливим за рахунок зменшення відрахувань до резервів за стабільного зростання процентних і комісійних доходів.

Також з 77 платоспроможних станом на 1 січня 2019 року 64 банки були прибутковими та отримали чистий прибуток – 34,4 млрд грн, що перекрило збитки 13 банків на 12,7 млрд грн. Зокрема, у I півріччі 2019 року прибуток банків склав 31 млрд грн. Майже 60% прибутку банківського сектору сформував АТ КБ «ПриватБанк», а загалом з 76 діючих банків прибутковими були 66 установ [5].

Міжнародне рейтингове агентство Moody's Investors Service змінило прогноз банківської системи України на «стабільний» з «позитивного», вказавши на ризики, пов'язані зі зростанням споживчого кредитування. За оцінками Moody's [6], питома вага проблемних кредитів в банківській системі України знизиться до 54% у кінці 2020 року з 69% на кінець 2018 року завдяки активізації кредитування та списанню старих кредитних боргів.

Національний банк України [7] виділив три основні напрямки розвитку банківської системи у 2019 році: ліцензування валютних операцій;

діджиталізації фінансових послуг (поширення дистанційного обслуговування клієнтів через інтернет-банкінг); перехід на віддалену ідентифікацію особи за системою BankID. Необхідно зауважити, що це вигідно обом сторонам, тому що банк зможе чітко зрозуміти фінансове становище клієнта, ідентифікувати його особу. Клієнт зможе скоротити процедури оформлення, відпадає необхідність збирати довідки, надавати різні документи. Також споживачеві не доведеться особисто відвідувати представництво фінансової компанії, тому що система ідентифікації BankID дозволяє проводити перевірку онлайн. На практиці, споживачі зможуть дистанційно відкривати рахунки в банках, оформляти кредити, або оплачувати платежі.

На сьогодні є актуальною проблема подолання недовіри населення до банків. У березні 2019 року інтернет-видання «Апостроф» та Міжнародний центр перспективних досліджень за підтримки експертів Незалежної асоціації банків України було складено «Рейтинг фінансового здоров'я банків України» [8]. Так, за результатами цього дослідження, більше третини банків України частково не дотримуються нормативів Національного банку України, що «створює певні виклики для подальшого розвитку банківської системи» [8].

Унікальність рейтингу полягає у тому, що банки оцінюються з точки зору привабливості як для власних акціонерів, так і для його клієнтів. Він характеризує бізнес-модель банку в цілому, і розраховується як сума субіндексів надійності та ефективності. Наприклад, перший субіндекс узагальнює групу критеріїв, які оцінюють ступінь виконання банком ключових економічних нормативів, відображаючи його здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім ризикам для його діяльності. Другий субіндекс відображає критерії, що оцінюють здатність банку генерувати прибуток і ефективність використання його активів. Рейтинг складався окремо серед великих банків (з активами понад 50 млрд грн) та всіх банків з активами понад 2 млрд грн. При цьому, з рейтингу виключаються банки з російським державним капіталом (АТ «Сбербанк», ПАТ «Промінвестбанк»).

У табл. 2 відображено інформацію щодо індексу фінансового здоров'я банків.

Таблиця 2

ТОП 8 банків за критерієм індексу фінансового здоров'я банків станом на 31 березня 2019 року

№ п/п	Назва банку	Індекс
1.	АТ КБ «Приватбанк»	3,65
2.	АТ «Альфа-банк»	3,56
3.	АТ «Райфайзен Банк Аваль»	3,51
4.	АТ «Укрсиббанк»	3,21
5.	АТ «ПУМБ»	2,47
6.	АТ «Укргазбанк»	2,18
7.	АТ «Укрексімбанк»	1,57
8.	АТ «Ощадбанк»	1,38

Джерело: складено автором на основі [8]

За субіндексом надійності серед великих банків до першої трійки ввійшли такі банки як АТ КБ «ПриватБанк», АТ «Укрексімбанк» та АТ «Райффайзен Банк Аваль». У свою чергу, за субіндексом ефективності лідерами є АТ «Альфа-Банк», АТ «Райффайзен Банк Аваль» та АТ КБ «ПриватБанк».

Як вже зазначалося вище, у дослідженні оцінювалися банки з різних «вагових категорій». У табл. 3 наведено загальний показник, який підсумовує обидва субіндекси для фінустанов з активами понад 2 млрд грн.

Таблиця 3

**ТОП 20 банків з активами понад 2 млрд грн
станом на 31 березня 2019 року**

№ п/п	Назва банку	Індекс
1	2	3
1.	АТ «Ідея Банк»	6,13
2.	АТ «Універсал Банк»	5,15
3.	АТ «А-Банк»	4,75
4.	АТ «СІТІБАНК»	4,73
5.	АТ КБ «Приватбанк»	3,65
6.	АТ «Альфа-Банк»	3,56
7.	АТ «Райффайзен Банк Аваль»	3,51
8.	АТ «МІБ»	3,47
9.	АТ «КРЕДІ АГРІКОЛЬ БАНК»	3,41
10.	АТ «ОТП БАНК»	3,40
11.	АТ «БАНК АЛЬЯНС»	3,22
12.	АТ «УКРСИББАНК»	3,21
13.	АТ «СЕБ КОРПОРАТИВНИЙ БАНК»	2,89
14.	АТ «ІНГ Банк Україна»	2,87
15.	ПАТ «КРЕДОБАНК»	2,64
16.	АТ «ПРОКРЕДИТ БАНК»	2,62
17.	АБ «КЛІРИНГОВИЙ ДІМ»	2,61
18.	АТ «Полтава-банк»	2,49
19.	АТ «ПУМБ»	2,47
20.	АТ «Дойче Банк ДБУ»	2,46

Джерело: складено автором на основі [8]

Таким чином, малі банки успішно конкурують за дотриманням нормативів, а великі банки найчастіше демонструють значну ефективність використання своїх активів. Також існує значний розрив між найбільш та найменш фінансово здоровими банками (майже у шість разів), що вказує на помітний резерв для значного покращення показників.

Банківська система є однією з найважливіших складових фінансового ринку, а її стабільність та розвиненість – необхідна умова розвитку національної економіки. А отже, стабільна та ефективна банківська система, що

динамічно розвивається, – неодмінна передумова стійкого економічного зростання країни.

Список використаних джерел:

1. Основні показники діяльності банків України 2014-01.03.2019 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442#top.
2. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
3. Рішення Ради національної безпеки і оборони України від 01.03.2018 р. «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/p0002525-18>.
4. Прибуток банківської системи за 2018 рік сягнув історичного максимуму [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=87627241.
5. Огляд банківського сектору (серпень 2019 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/news/all/oglyad-bankivskogo-sektoru-serpen-2019-roku>.
6. Moody's погіршило прогноз для банківської системи України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/07/5/649379>.
7. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.
8. Рейтинг фінансового здоров'я банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://page1040726.html.tilda.ws/page5116076.html>.

НАПРЯМКИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Рибіна Лариса Олександрівна

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів*

Сумського національного аграрного університету

Мандрика Анна Юрївна

студентка

Сумського національного аграрного університету

Визначення напрямків зміцнення фінансової стійкості підприємства передбачає, насамперед, з'ясування сутності цієї дефініції. Фінансова стійкість підприємства є одним із ключових показників його фінансового стану. Кредитори, інвестори та інші суб'єкти господарювання, насамперед, вирішуючи питання про співпрацю з тим чи іншим підприємством, дивляться на його фінансову стійкість, тобто на його стабільну виручку, яка б гарантувала його платоспроможність на тривалу перспективу, можливість відповісти за своїми зобов'язаннями.

На думку Польової О. Л. та Зайчук З. В. «Фінансова стійкість формується в процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності підприємства, є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин